

De Spindotter

Januari 2025/Nummer 7/Winter

KNNV
vereniging voor veldbiologie

ivn natuur
educatie

Inhoud:

- 1- Woorden vooraf
- 2- Colofon
- 3- De nieuwe gidsencursus
- 4/5- Verslag
- 6/7- De Wolf
- 8- Scharrelkids
- 9- Verslag excursie Wittesteinpark
- 10/11- IVN en het Oogstpark
- 12- World Cleanup Day
- 13- 'Vol verwachting'
- 14/15- Ledenexcursie Brabantse wal
- 16- Collage
- 17- Bomenridders Dordrecht
- 18/19- Ledenexcursie Malta & Lusthof de Haeck

Woorden vooraf

Alweer het einde van het jaar vol bijzondere gebeurtenissen zoals het IVN jubileum, vele interessante ledenexcursies en lezingen en een erg gezellige jaar afsluiting. We staan ook in de steigers om volgend jaar met de NGO cursus te beginnen, bedankt Tineke, Martijn, Wouter en May voor het harde werk!

Ook zijn er bijzondere waarnemingen gedaan. Als ik dit schrijf zijn we in de ban van de exotische rode ibis die is gespot in de Hania polder in de Nieuwe Dordtse Biesbosch. De prachtigste foto's spatten binnen mum van tijd van de IVN-app. Vogelaars uit heel het land weer op bezoek. Super om op dit zo met elkaar te delen.

In deze Spindotter delen we ook ervaringen. Wat houdt jullie bezig? Verbaas je je ergens over of zou je ergens meer aandacht voor willen? We horen het graag.

In dit nummer aandacht voor de paddenstoelencursus, en een stuk over een dier dat zeer in de belangstelling staat. Ik citeer even drs P: " We rijden met de trojka door 't eindeloze woud. Het vriest een graad of dertig, het is winter en vrij koud...." Ja, dat loopt niet goed af maar interessant is dit dier zeker.

Verder excursie verslagen, een terugblik op het moestuinieren door de Scharrelkids en een stukje verslag van de Wijkboomverkiezing en een stuk over het Oogstpark.

We wensen jullie een hele fijne Kersttijd en een groen en gezond 2025! We hopen jullie snel weer te zien!

Peggy & Theo

colofon

IVN Dordrecht		
voorzitter	Peggy Tanis	voorzitterivndordrecht@gmail.com
secretaris	Tineke Jacobi	secretariaatvndordrecht@gmail.com postadres: Gravensingel 107 3319 ES Dordrecht
penningmeester en ledenadministratie	Peter van der Eijnden	penningmeesterivndordrecht@gmail.com
algemeen lid	Ig Wouters	igwouters@icloud.com
Webmaster	Dieke Morks	Webmaster.Dordrecht@ivn.nl
KNNV Drechtsteden		
voorzitter	Theo Muusse	theodoormuusse@gmail.com
secretaris	Hein Ruiter (ad interim)	secretaris@drechtsteden.knnv.nl
penningmeester	Ruud Dorst	penningmeester@drechtsteden.knnv.nl
ledenadministratie	Ruud Dorst	ledenadministratie@drechtsteden.knnv.nl
algemeen lid	We zijn op zoek naar iemand!	
webmaster	Jan Zellmann	webmaster@drechtsteden.knnv.nl
Contactpersonen voor IVN-activiteiten en meer		
Aanvraag wandelingen Dordwijk, Declaraties, Contributies	Peter van der Eijnden	excursiesivndordrecht21@gmail.com penningmeesterivndordrecht@gmail.com
Gidsencoördinator, Publieksexcursies	Joyce Himbrecht	joyce@himbrecht.nl
Digitale Routes	We zijn op zoek naar mensen!	Marcia Hendriksen m.c.hendriksen@live.nl
Jeugdactiviteiten	Leo Jansen	loejansen@gmail.com
Dordrecht	Peter van den Eijnden (Jeugdgroep Juno 13+)	petervdeijnden@kpnmail.nl
Jeugdactiviteiten Zwijndrecht	Chantal Verstappen	ckverstappengmail.com scharrelkidszwijndrecht@gmail.com
Ledenexcursies	Hans Kalis Irene Kamp Inge Castelijm	irenekamp57@gmail.com imcastelijm@hotmail.com
Website, persberichten	Marian van de Haterd	ivnprddordrecht@gmail.com
Instagram, facebook	Dieke Morks	dieke.37@gmail.com
Spindotter design	Tika Muusse	088967@glr.nl
Communicatie en PR	We zijn op zoek naar iemand!	waargenomen door voorzitter en secretaris
Plantenwerkgroep	John Bax	johan8356@hotmail.nl
Vogelwerkgroep	Leo Nennie May Verstappen	Verstappen.mpi@gmail.com

Webpagina: www.ivn.nl/dordrecht

Bank (IBAN): NL73 INGB0005 2337 96 t.n.v. IVN Dordrecht te Dordrecht

Secretariaat KNNV Drechtsteden, KvK: 24417034

Adres: Hein Ruiter, Merwekade 84, 3311 TH

Dordrecht, E-mail: secretaris@drechtsteden.knnv.nl

Webpagina: www.knnv.nl/drechtsteden

De nieuwe gidsencursus.

Het ngo-team: Tineke Jacobi, May Verstappen, Wouter Kroonen en Martijn Schoester

We zijn nu een jaar bezig met de voorbereiding voor de nieuwe gidsenopleiding en het grote moment van de start komt nu snel dichterbij!

Nadat de cursus opzet zoals we die bedacht hadden door de "Commissie meet-lat" van het "IVN – landelijk" was goedgekeurd, konden mensen vanaf maart voor de opleiding inschrijven. Half mei waren er al zoveel inschrijvingen (zo rond de 45 voor maximaal 20 tot 24 cursisten) dat we de mogelijkheid om zich in te schrijven beëindigd hebben. Half mei hebben we alle kandidaten nadere informatie en een inschrijfformulier gestuurd.

Helaas vielen er toen behoorlijk wat kandidaten af, meestal omdat ze de studiebelasting (400 tot 500 uur in anderhalf jaar) toch te hoog vonden. We hebben mogelijkheid om zich voor de opleiding in te schrijven toen heropend. Daarna konden we ruim 30 kandidaten uitnodigen voor een kennismakingsgesprek. Ook na die uitnodiging haakten enkele mensen af. Uiteindelijk hebben we tussen half september en half oktober meer dan 25 gesprekken met kandidaat deelnemers gevoerd. Natuurlijk hebben daarna nog enkele kandidaten zich teruggetrokken zodat we nu tussen de 20 en 25 deelnemers uitkomen.

Een stuk of 7 van de deelnemers waren al lid van het IVN en de helft van de overgebleven kandidaten komt uit Dordrecht. Verder nog 2 uit Zwijndrecht, 2 uit Rotterdam, 1 uit Hardinxveld Giesendam, 1 uit H.I. Ambacht, 1 uit Sliedrecht, 1 uit Lage Zwaluwe, 1 uit Wouw (NB) en 1 uit Kapelle (Zeeland). Sommige mensen hebben er dus een flinke reis voor over om bij ons de gidsenopleiding te kunnen doen!

Alle deelnemers moeten behoorlijk investeren om deze gidsenopleiding goed af te ronden. Van ons als cursusteam en leden van IVN Dordrecht mag dan ook verwacht worden dat we ons uiterste best doen om deze gidsencursus zo goed mogelijk te laten verlopen. Gelukkig hebben al veel IVN'ers hulp toegezegd bijvoorbeeld als docent, mentor of stagebegeleider enzovoort. We hopen dat er als een vrijwilliger gevraagd wordt om ons ergens mee te helpen of om iets beschikbaar te stellen, dit altijd wel zal lukken.

En dan nu al een vraag: voor de les van 20 maart 2025 en 7 mei 2026 vraagt de docent of de deelnemers kunnen beschikken over een flora (Eggelte of Heukels) We hebben gezegd dat er per 2 deelnemers een flora beschikbaar zal zijn, alleen hebben we zelf geen 10 flora's! Zijn er onder jullie die dan een flora willen uitleenen?

Alvast heel erg bedankt!

Verslag Paddenstoelen- cursus oktober 2024

Peggy Tanis

Zodra de zomer voorbij is en de vochtigheidsgraad stijgt steken ze de kop op, paddenstoelen. In alle vormen, kleuren en maten. Maar lastig om ze op naam te brengen en dan de namen te onthouden, daarom gaan mensen graag naar een paddenstoelencursus. Vaak ook voor een tweede of derde keer... We proberen als IVN elk jaar de cursus te organiseren en het blijkt een succesnummer, binnen no-time vol. Ook best wel mensen van buiten Dordrecht deze keer, uit Den Haag, Gorinchem en West-Brabant.

Dit jaar werd de cursus weer gegeven door Mike Schreurs, twee avonden en een excursie op 12 oktober. De excursie was op landgoed Mildenburg in Oostvoorne, met 16 mensen. Gewapend met loop en uitschijfbare spiegels liepen we dit oude loofbos in. Nog geen 50 meter gelopen stuitte we al op de groene knolamaniet, maar goed ook want die moet je dus niet eten. Er zijn maar een paar echt giftige paddenstoelen in Nederland maar de groene knolamaniet is de ergste. Hij is bijna altijd binnen een straal van 20 m te vinden rondom een eik in loofbossen. Veel voorkomend is het zwavelkopje dat in een heel kluitje op dode boomstronken te vinden is. Het zwavelkopje heeft gele plaatjes die na verloop van tijd bruin kleuren. Ook een groepsgroeier is het bundelmycena, met dunne steel en klokvormige hoed. Een hele mooie vonden we de Prachtmycena, wit met een rood steeltje. Verder

zagen we het rode kool zwammetje, het roestkleurige meniezwammetje, het geel hoorntje en de houtskool-knotszwam, ook wel dodemanshand genoemd. Deze groeit op dood hout en is wit van binnen. Het geweizwammetje is wit van buiten en zwart van binnen met witte sporen. Paddenstoelen die op dood hout groeien noemen we saprophyten. Een paddenstoel die je echt ruikt is het duivelsei, of kleine stinkzwam. Deze groeit in een dag uit. De geur trekt vliegen aan, waardoor de sporen worden verspreid. Tondelzwammen groeien veel langzamer. We zagen de platte tonderzwammen, deze zijn kaneelkleurig en wit van onder. Het is een buisjeszwam en is te vinden op de wortels van dode of verzwakte beuken, een parasiet dus. Je kunt je ook altijd nog laten foppen door de fopzwam, die we zagen was paars maar hij is variabel in kleur.

Bijzonder was de kostgangersboleet die te vinden is op de aardappelbovist. Ze groeien alleen of in groepjes aan de basis van de gele aardappelbovist. Ze zorgen ervoor dat de vruchtlichamen van de gele aardappelbovist verschrompelen voordat deze tot sporenvorming over kunnen gaan. Een parasiet dus, en een nep boleet (*Pseudoboletus parasiticus*) Mike heeft ook van alles uitgelegd over het ondergrondse leven van de paddenstoel. Onder de grond groeien sporen uit tot mycelium, heel veel schimmel draden onder de grond. Deze vermenigvuldigen zich vegetatief. Deze draden zijn of "positief" of "negatief" (Mannetje-vrouwtje) en waar deze samen komen ontstaat (Plasmogamy) een vruchtlichaam dat boven de grond groeit. Dit vruchtlichaam maakt weer basiliosporen aan. Sommige schimmels vormen een symbiose met een boom, zogenaamde

mycorrhiza. Als je de boom zou willen verplaatsen moet je een deel van het mycelium meenemen. Ze hebben elkaar nodig. De schimmeldraden halen water en voedingsstoffen als fosfor, kalium, calcium, ijzer en zink uit de bodem die de boom nodig heeft en de boom levert weer suikers aan de schimmel. Bomen zijn zo beter bestand tegen droogte en ziektes doordat de mycorrhiza de plek innemen van "vijandige" schimmels. Mycorrhiza schimmels vormen met de wortels een heel netwerk dat ook andere planten met elkaar verbindt. Het lijkt erop dat zo niet alleen voedingsstoffen en maar ook informatie wordt uitgewisseld. Wie weet komt het nog zo ver dat we deze geheime boodschappen op een dag kunnen decoderen.

Bedankt Mike, voor deze inblik in de wonderlijke wereld van schimmels en paddenstoelen!

Marian van de Haterd

Nederland is in de ban van de wolf. Sommigen vinden het een verrijking van de natuur, anderen zijn bang dat de reeën verdwijnen. Boeren en buitenlui vrezen voor hun schapen, geiten en andere zoogdieren. Mensen zijn bang aangevallen te worden. De wolf komt het meest voor op de Veluwe (Gelderland), in Drenthe, Limburg. In dit verhaal wil ik stil staan bij de Wolf, wat is het voor dier, waar komt hij oorspronkelijk vandaan, wat is zijn leefwijze, wat is zijn hoofdvoedsel. En natuurlijk wat zijn de gevaren, daar kunnen we niet omheen. Wat de beschermingsstatus van de Wolf in Nederland moet zijn of worden waag ik me niet, daarvoor is de situatie te complex.

De wolf behoort tot de hondachtigen en leeft net als de hond vroeger, in een roedel. De Husky is onder andere aan hem verwant. Noord-Amerika, Canada, Noord-Oost-Europa tot voorbij de poolcirkel zijn de gebieden waar de wolf vandaan komt. De laatste jaren zijn er wolven gezien in Duitsland, Frankrijk, België (Vlaanderen) en inmiddels dus ook in Nederland. Het verspreidingsgebied is kleiner geworden en sommige soorten zijn uitgestorven. Kennelijk zijn ze op zoek naar nieuwe gebieden waar ook voldoende voedsel is. Wolven kunnen met allerlei soorten gebied overweg, bossen, toendra's, bergen etc. Ze passen zich aan, zijn slim net als de hond. Ze hebben een gebied nodig van minimaal 200 km².

De Wolf is een vleeseter in tegenstelling tot de hond die ook plantaardig voedsel eet. Hoofdvoedsel is grote hoefdieren zoals edelherten, reeën en wilde zwijnen. Wel zullen ze eerst de meest zwakke, zieke dieren eten. De gezonde hoefdieren kunnen gemakkelijker weggelaten worden, ook zij passen zich aan! Bij gebrek aan hoofdvoedsel nemen ze hun toevlucht tot kleine zoogdieren (haas, bever) vogels, vissen en zelfs kikkers!! Wel heel apart, ik zie het niet direct voor me. De wolf eet een edelhert bijvoorbeeld niet helemaal op, hij eet voornamelijk het spiervlees en de vetlagen. Wat overblijft is voedsel wat wordt gegeten door insecten en vogels (Raaf en Zeearend) Hier komt het aspect biodiversiteit om de hoek kijken. Elk nadeel heeft zij voordeel en andersom. Als we over nadeel spreken dan is dat wel de veestapel, schapen koeien, geiten, waar wolven op af komen. Een kudde schapen is een 'gedekte tafel' voor de wolf. Ze zijn uit op gemak, heerlijk al dat voedsel op een kluitje. Dat vraagt om maatregelen van ons als mensen en daar is men druk mee bezig. Tot nu toe is de wolf in alle provincies van het land al gespot, behalve in Zuid-Holland. De duinen en De Biesbosch zijn plekken in de regio waar de wolf zich prima thuis kan voelen. Dat stellen onderzoekers van Wageningen University & Research. De wolf is nog

niet gesignaleerd in Zuid-Holland, maar dat zou zomaar eens kunnen veranderen. De provincie houdt daar ook rekening mee, zegt het College van Gedeputeerde Staten. (Citaat Redactie Rijnmond) Als je dit leest kijk je toch wel even verbaasd op en ook verschrikt! Maar niets is onmogelijk natuurlijk, er is wel voedsel in de Biesbosch maar bijvoorbeeld geen grote hoefdieren (Edelherten, Zwijnen) Het lijkt erop dat de wolf op zoek is naar goede territoria in Nederland waar hij sinds 2015 vanuit Duitsland is gekomen.

Zoals al in het begin gemeld zijn de meningen over het verblijf van de wolf in Nederland verdeeld. Mensen blijven het gevaarlijk vinden. Voor boeren en andere dierenhouders een groot probleem. In Arkel (provincie Utrecht) ontmoette een postbode in de vroege ochtend een wolf. Hij bleef staan en keek de wolf aan, de wolf vertrok. De wolf ziet de mens niet als prooi, dat is inmiddels wel bekend, Maar wegllopen/wegfietsen kan veroorzaken dat de wolf achter je aankomt en mogelijk bijt. Over maatregelen wordt nagedacht. Voorlichting over gedrag van de mens die de wolf ontmoet, altijd rustig blijven staan. Afschieten in het ernstigste geval, elektrisch hekwerken aanleggen voor bescherming kuddes schapen, geiten, de wolf verjagen? De opsomming is zeker niet compleet. Vooralsnog zijn er nog geen oplossingen en zijn er nog steeds veel mensen van mening dat de wolf in Nederland gewerd moet worden, we gaan het zien wat de toekomst op dit punt brengt, als IVN 'er blijf ik het volgen en hou jullie op de hoogte.

Bronnen: <https://nl.wikipedia.org>wolf>; <https://www.rijnmond.nl.nieuws/1899473>, Krantenartikelen AD Drechtsteden: 'De natuur gaat er juist op vooruit met de komst van de wolf' (3 aug. 2024) en 'Afhekken is niet te doen' (3 okt. 2024)

Levensduur: 16 jaar (Mannelijk, In gevangenschap), 14 jaar (Vrouwelijk, In het wild)

Gewicht: 30 – 80 kg (Mannelijk, Volwassen), 23 – 55 kg (Vrouwelijk, Volwassen)

Lengte: 1 – 1,6 m (Volwassen)

Snelheid: 50 – 60 km/h (Rennend)

Lengte: 80 – 85 cm (Volwassen, Schouderhoogte)

Conserveringsstatus: Niet bedreigd (Stabiel) Encyclopedia of Life

Wetenschappelijke naam: Canis lupus

IVN Scharrelkids Moestuin 2024

Leo Jansen

Het seizoen 2024 hebben we vorige week afgesloten. Het was een van de meest merkwaardige seizoenen die ik heb meegemaakt. Nog nooit hebben we zo weinig kunnen oogsten. Rachel, de tuinvrouw van Weizigt, kon ook al zo weinig oogsten. Het was een goede les voor ons, de natuur doet uiteindelijk toch wat ze wil. Enorm veel slakken vraten mee uit onze moestuin en het weer werkte ook niet mee. We begonnen veelbelovend met 12 scharrelkids. Verder in het seizoen werd het minder. Een paar scharrelkids bleven consequent komen. Gedurende de zomer, is mijn ervaring, is het altijd wel minder. Vakanties en (andere) bezigheden buitenhuis hebbende zullen ook wel een rol spelen. En als de weervoorspeller van de telefoon regen voorspelt, dan voorspelt dat voor ons minder scharrelkids. Wij gaan dan toch en dan blijkt het weer best mee te vallen. Ik somber overigens niet hoor, het is best gezellig geweest.

We hebben alweer plannetjes voor volgend jaar, bijvoorbeeld zelf voorzaaien en eerder in het jaar beginnen.

Volgend jaar weer nieuwe kansen!

Conclusie:
We kunnen voorspellen wat we willen, de natuur heeft ook zijn grillen.

Verslag excursie Wittensteinpark

Marionnel

Zondag 27 oktober 2024 van 13.00 – 15.00 uur

Gidsen Wil – Erika - Marionnel

We vertrokken vanaf voetbalvereniging Wioldrecht richting parkingang.

Op weg naar het park hadden we al veel gevallen bladeren gezien en dus verteld hoe dit kon gebeuren: onder invloed van de daglengte (minder licht) gaan bomen in winterrust. Zij trekken daarvoor het kostbare chlorophyl (bladgroen) terug in de takken en laten het blad vallen. De andere kleuren die ook al in het blad aanwezig zijn komen nu tevoorschijn: geel, rood, bruin en oranje.

We ontdekken aan de waterkant de zaden van de gele lis. De zaden zitten in een flinke zaaddoos verborgen die na verloop van tijd openbarst. De zaden hebben aan buitenkant een kurklaagje. Wanneer ze in het water vallen blijven ze drijven, gaan met de stroming mee en komen tegen de oever aan om vervolgens te ontkiemen. We lopen verder en lopen langs boomstronken en afgevalen takken waartussen regelmatig een kikker zijn toevlucht heeft gezocht.

Wil besluit een tak van een zwarte els af te snijden, maar hij verliest zijn evenwicht en plons!! Hij valt achterover in het water. Met vereende krachten trekken we hem uit de plomp. Een nat vest, shirt en broekspijp zijn het gevolg. Hij laat zich niet kisten en gidst vrolijk verder.

We lopen richting enorme grote populieren. Wil vertelt dat er ooit ook pop

ulieren dicht bij de electriciteitsmasten waren geplant. Niet erg handig, deze bomen worden heel hoog en zouden de masten gaan raken. Zij werden dus gerooid. Overal vind je stronken, omgevallen bomen en takkenhopen: prima om deze zo te laten liggen!

Veel organismen vinden hier wat van hun gading. Bijvoorbeeld paddenstoelen/zwampen zijn hier volop te vinden. Met de meegebrachte spiegeltjes kunnen we onder de hoed kijken of de paddenstoel plaatjes of buisjes heeft. Erika vindt op een prachtige, afgebroken tak (vlier) enkele judasoren. Er wordt voorzichtig aan gevoeld.

Ook een mooie tonderzwam wordt uitgebreid bekeken. Tonderzwammen werden na gedroogd te zijn vermalen en nadat hij met een stukje katoen of ander brandbaar materiaal was aangestoken al smeulend in een tondeldoosje bewaard. Zo werd het gebruikt om vuur te maken. Dit was voordat de lucifer bestond. Ik laat het tondeldoosje even zien.

Langzaam en vooral genietend lopen wij terug naar het startpunt.

Bijna weer bij de voetbalvereniging zien we vier prachtige molshopen. Ik vertel over de mol en vraag dan of iemand eens wil graven om de ingang van de gang te ontdekken. Met een lepel wordt in de vier molshopen flink gegraven en al gauw wordt de gang gevonden.

Einde wandeling en we gaan richting kantine waar we worden getrakteerd op een lekker kopje koffie. Het was een heerlijke wandeling en volgens mij heeft iedereen het naar z'n zin gehad.

IVN en het Oogstpark

Peggy Tanis

Op 7 september vierden we het 40-jarig jubileum van het IVN met een leden activiteit in het Oogstpark verzorgd door de Stadslandbouwkas en wildplukgids Roos van Kroos. We gingen op zoek naar eetbare planten en maakten daarmee onze eigen brood smeerzels, thee en pizza's. We waren met rond de 35 mensen en het is een ideale plek voor dit soort bijeenkomsten.

We zaten aan de picknicktafels naast het een gebouwtje voor gasten met keuken en liepen door de uitgebreide tuinen en kassen die wel nogal verwilderd zijn. Het zou toch prachtig zijn om hier iets van te maken. Inmiddels wordt het tijdelijk beheerd door mensen van de Stadslandbouwkas Oude Beer. Het is nog onbekend wat de toekomst gaat zijn van het gebied, maar de Stadslandbouwkas wil graag haar activiteiten naar deze locatie verplaatsen aangezien ze haar locatie aan de Rijkstraatweg in Dordrecht begin 2025 moeten verlaten. De Stadsland-

bouwkas heeft hier al uitgebreide plannen voor en zoekt hiervoor partners. Het IVN wil graag actief met de Stadslandbouwkas gaan samenwerken. Onze beide organisaties hebben als doelstelling om meer betrokkenheid te creëren voor natuur, biodiversiteit en duurzaamheid bij het brede publiek in de Drechtsteden. We willen niet alleen kennis overbrengen maar vooral mensen laten beleven hoe leuk, gezond en belangrijk de natuur is en aansporen zelf actief te worden. IVN heeft de intentie om in samenwerking met de Stadslandbouwkas nieuwe activiteiten te organiseren op de nieuwe locatie. We kunnen onze reikwijdte daarmee vergroten.

Onderdeel van de plannen voor het Oogstpark zal een leslokaal zijn waar IVN lessen kan verzorgen over natuur en ecologische landbouw. Hiermee kunnen we het werk van de Stadslandbouwkas ondersteunen. Het Oogstpark als onderdeel van het landschap van de Nieuwe Dordtse Biesbosch is een mooi voorbeeld waar natuur en menselijke activiteiten zoals voedselproductie kunnen samengaan.

De samenwerking zal ook leiden tot meer "kruisbestuiving" tussen IVN en de Stadslandbouwkas. Vrijwilligers van het IVN kunnen in de tuinen helpen en tuinders kunnen als excursieleider optreden of bijdragen aan IVN-cursussen.

IVN kan een permanent informatiepunt inrichten op het Oogstpark waardoor bezoekers van het Oogstpark worden geattendeerd op de activiteiten van IVN Dordrecht.

Onze excursies in de Nieuwe Dordtse Biesbosch en de Elzen kunnen worden uitgebreid met een bezoek aan het Oogstpark. Dit zal de aantrekkelijkheid van de excursies vergroten, ook door de faciliteiten van het Oogstpark. Deze plek geeft de mogelijkheid om binnen iets te drinken en biologische producten te kopen of de vertoning van een film of geven van een presentatie. We kunnen de plek de plek gebruiken als startpunt/uitvals basis voor de excursies waardoor deelnemers in contact komen met het Oogstpark en de Stadslandbouwkas.

Ook bij andere excursies en activiteiten kunnen we de Stadslandbouwkas

en de tuinen meer gaan promoten, bijvoorbeeld tijdens onze wandelingen in de moestuin van park Dordwijk.

Momenteel hebben we niet veel mogelijkheid om praktijkgerichte lessen over bijvoorbeeld bodem, (moes)tuinieren en waterhuishouding te geven waar cursisten ook echt buiten aan de slag kunnen. Dit zal met de samenwerking op de nieuwe locatie wel mogelijk zijn. Ook kunnen we ons specifiek richten op doelgroepen als jongeren, waar IVN op dit moment nog niet genoeg aanbod voor heeft. Hoe meer jonge mensen ler-

en over ecologisch tuinieren en het belang van lokale voedselproductie, bijvoorbeeld in eigen tuin of balkon, hoe beter dat is voor de stad. Uiteindelijk leidt dit tot meer groen en biodiversiteit, minder verspilling en een gezondere levensstijl.

Gezien de ligging op relatief korte afstand aan de rand van de stad is de Locatie Oogstpark de ideale plek voor een kenniscentrum op het gebied van natuur en duurzame voedselproductie. De infrastructuur is reeds aanwezig om mensen te laten ondervinden hoe ze zelf een bijdrage kunnen lev-

eren aan een groenere en gezondere omgeving. We hopen dan ook dat de Gemeente Dordrecht akkoord gaat met de plannen van Stadslandbouwkas de Oude Beer om het Oogstpark te behouden voor de toekomst en samen met ons en andere groene organisaties activiteiten uit te breiden. Door meer samenwerking kunnen we als groene organisaties onze krachten bundelen en meer mensen bereiken en uiteindelijk een grotere bijdrage leveren aan een groene en duurzame leefomgeving.

World Clean Up Day 21 September

SBB organiseerde weer een opruimactie in de Biesbosch in het kader van de wereldwijde Clean Up dag. Zaterdagochtend half acht verzamelen bij het Zuidp-laasje, dus even stevig doorfietsen. Maar het was een prachtige dag. We bleken met allemaal IVN'ers onder elkaar en splitsten ons in 2 groepjes van 5. Het afval zouden we in grote zakken verzamelen wat later per boot zou worden afgevoerd maar het bleek zo weinig dat we het in de aanwezige vuilnisbakken kwijt konden. Als mensen hun afval daar nu direct in zouden doen.... Het meeste afval was nog te vinden op de parkeerplaats, vooral sigarettenpeukjes, best lastig op te rapen met onze afval knijpers. Heel apart was de vondst van een dode en bijna vergane vos, het leek echter wel alsof die door mensen daar was neer gelegd. De plastic linten gebruikt als afzetting voor hoog water hebben we ook maar verwijderd.

We vonden dat we nuttig bezig waren geweest, maar wellicht hadden we op een andere plek meer kunnen betekenen. Het is ook de bedoeling om deze actie met verschillende groepen samen te doen, dus Staatsbosbeheer, Biesbosgidsen, de gemeente, etc zodat we tijdens het opruimen ook kunnen netwerken. Verbeterpunt voor de volgende Clean up.

Zijn er leden onder ons die ook regelmatig afval rapen? We horen graag jullie ervaringen.

Vol verwachting

Wouter Kramer

Ik weet nu eigenlijk niet of ik boos of blij ben met de dassen in mijn bos in Frankrijk. Het zit namelijk zo. Deze grondverzetters hebben huisgehouden in mijn orchideeënveldje in een hoek van mijn perceel. De aanblik van omgewoelde aarde en uitgegraven knolletjes liet bij mij de tranen in de ogen springen.

Verschillende soorten orchideeën in ons deel van de Morvan zijn niet heel talrijk, er ontbreekt namelijk kalk in de bodem. Desalniettemin heb ik na aanschaf van het domeintje in de eerste lente een 40-tal Mannetjesorchissen en een paar Grote keverorchideetjes ontdekt. Die eerste voorjaarsrit, na aankoop in de zomer ervoor, zei ik tegen mijn vrouw: "Als er straks orchideeën in onze tuin staan dan verkoop ik het nooit meer!" Stiekem zag ik haar de vingers kruisen. Bij aankomst wist ik dus niet zeker wie er blijer was met de purperen juweeltjes. Na jaren van gericht maaien en hooien, geen bemesting en dappere pogingen om vervilting tegen te gaan is mijn arsenaal door verspreiding en inwaaien van de stofzaden uitgebreid tot een respectabel aantal van honderden

Mannetjesorchissen, enkele Harlekijntjes en Gevlekte orchissen. De stabiele Brede wespenorchissen die nu hier en daar opkomen zijn eerlijk gezegd de nakomelingen van mijn meegenomen Dordtse zaaddoosjes.

Al bijna 25 jaar draait mijn nieuwsgierigheid over het huisje in Frankrijk eigenlijk altijd om de orchideeën. De rest geloof ik wel. Een omgewaaid boom, een stevige hagelbui, inbraak, bevroren leidingen, noem maar op. Het zal me jeuken! Kleine problemen om zo maar te zeggen. Maar bemesting van de weide boven mijn perceel, mogelijk pesticiden gebruik in de Morvan of uitgebroken schapen van mijn buurman, daar kan ik dus wakker van liggen. Tot nu toe ben ik altijd weer aangenaam verrast geweest bij aankomst in de lente en moet ik zo nodig eenieder die het eigenlijk niet wil horen vertellen dat gelukkig de Keverorchisjes het nog steeds volhouden en de Mannetjes nu al vlak voor het terras opgekomen zijn. Gauw even kijken of er weer Harlekijntjes staan en even speuren naar de Gevlekte. "Zou je niet even helpen uitpakken?" is bijna een standaardopmerking geworden na aankomst. Als in de late zomer de Wespenorchissen zaad-

dozen gevormd hebben neem ik weer afscheid van mijn gekte en begint het verlangen naar een nieuw seizoen.

Eerlijk gezegd heb ik de laatste jaren de unieke situatie in onze tuin enigszins voor lief genomen. Het zat wel goed met mijn verwachting en heel spectaculair was de ontwikkeling niet meer, eerder wat voorspelbaar. Mijn interesse ging daarom uit naar een gedeelte in de Morvan waar wel kalk in de bodem voorkomt en dan weet je als orchideeënliever dus niet wat je overkomt! Niet normaal wat daar in de velden, bosschages en ruigtes allemaal mooi staat te wezen. Ik weet nog dat ik daar mijn eerste Spinnenorchis zag en mijn gebalde vuisten naar de hemel strekte. Inmiddels is de lijst te groot om op te noemen en vormen de hybriden de volgende uitdaging.

Maar hoogmoed komt natuurlijk voor de val, de orchideeën in mijn tuin voelen zich duidelijk te kort gedaan en de dassen hebben dat schijnbaar feilloos opgemerkt. Ik moet terug naar de basis en dat is dankzij de zwart witte rakkers dus gelukt. Sinds jaren ben ik weer ongelooflijk benieuwd hoe de orchideetjes in mijn tuin er in de lente bij zullen staan.

Ledenexcursie 24 november naar de Brabantse Wal

Geno Verstappen

De informatie over de wandeling en de weersvooruitzichten voor tijdens wandeling waren veel belovend. Inderdaad voor de tijd van het jaar met een heerlijke temperatuur verzameld op de parkeerplaats bij het Bezoekerscentrum De Kraaijenberg in Bergen op Zoom voor een wandeling met natuur en cultuurelementen.

Het was geen rondwandeling dit keer. Zodoende eerst twee van de drie auto's bij het eindpunt geparkeerd. Het start en eindpunt liggen hemelsbreed niet ver uit elkaar maar al wandelend kon de route "verlengd" worden. Daarbij weten we dat wij als IVN'ers ons onderweg met van alles kunnen vermaken.

Als eerste naar de vogel hut. Het gebied bekend als 'wetland' en mede door de regen was het terrein goed nat. Een heerlijke wind en de zang van de Cetti zanger begeleiden ons. De vogel hut had als naam Hildernisse hut en is vernoemd naar het dorpje Hildernisse wat door de Allerheiligenvloed van 1570 werd verwoest.

Met de wind om de hut blazend hebben we de omgeving bewonderd en vogels gespot.

Het seizoen en de harde wind hielden het aantal laag. Een zilverreiger die de wind trotseerde en sierlijk landde, is op zo'n moment een leuke waarneming.

Terug bij de bomen mochten de goudhaantjes op het waarnemingslijstje. We waren nog rond het bezoekerscentrum waar een uitkijktoren staat. Die werd bekomen om van het vergezicht te genieten. Ze hebben veel uit/in hout gesneden dieren verwerkt in de "tuin" en op de stelling van de toren. Dat al is een leuke speurtocht op zich.

Na een koffie/thee pauze weer op pad met spontane stops om de omgeving in ons op te nemen. Vooral de wuivende rietpluimen met wegwaaierende zaden waren geniet momenten.

Na een stukje bos stond het bankje voor de lunch. Achteraf hoor je dan dat je daar vandaan naar rechts kijkend al in/op de tuin van Langgoed Mattemburgh kijkt. We zouden geen IVN'ers zijn als dat het nog even zou duren voordat we daar zouden aankomen.

Na de pauze met de wind in de zij wederom de omgeving bewonderd. Een bruine kiekendief, een groene specht en zelfs de spreeuwen rond de koeien met hun kalveren, we wijzen elkaar op van alles.

Je kan naar links naar het Landgoed maar ook naar rechts naar de Duintjes. Tijd genoeg om naar rechts af te slaan. Het gebied staat bekend om de unieke vegetatie. Het meeste daarvan zal vandaag voor ons verborgen blijven, gezien het seizoen.

Na het weidse uitzicht wordt onze blik getrokken door mooie paddenstoelen op een duintje onder een sierlijke boom. Niet het thema van de wandeling maar geen probleem om van te genieten en te fotograferen. Daarna nog op zoek naar leuke plantjes die in dit seizoen vast wel te vinden zijn. We hebben ons vermaakt in een stukje duingebied wetend dat dit vroeger een breed strand was.

Voldaan teruglopend naar de laatste culturele stop van de wandeling, Landgoed van Mattemburgh. Na een leuke uitleg over de verzorging van de Citrus bomen in de Oranjerie maken we een rondje door de Engelse tuin.

Het theehuisje zorgde voor een leuke verbinden van cultuur en natuur. De oorspronkelijke ijskelder is na de restauratie aangepast als winterverblijf voor vleermuizen.

Hierna op naar de horeca en daarna voldaan naar huis!

Collage Essenhof excursie door Dieke

Bomenridders Dordrecht

Leonie van Betten

Op 20 november was het de nationale boomfeestdag. Samen met gemeenten, Natuur- en duuzaamheidscentra en andere groenprofessionals, mogen zoveel mogelijk kinderen meedoen aan de Boomfeestdagen in hun wijk, park het bos of op het platteland.

Ook de bomenridders, vertegenwoordigd door Peter Raggers, lieten zich niet onbetuigd: op hun initiatief was er ook dit jaar een verkiezing van de mooiste boom in de wijken Staart, Centrum en Sterrenburg. In Sterrenburg waren er zelfs 2 winnaars:

- De eenbladige es bij basisschool de Meridiaan
- De treurbeuk aan de Marsaan

De jury bestond behalve uit een Bomenridder ook uit vertegenwoordigers van het Nivon, IVN (René Brand) en de gemeente. Voorwaarden voor verkiezing is, dat de boom op een openbaar terrein moet staan én dat ie kan fungeren als ontmoetingsplaats. Vooral de treurbeuk (zie ook foto 's) geeft je het gevoel dat je daar een fijn feest met de buurt kan organiseren.

Deze treurbeuk stond er prachtig bij in alle herfstkleuren met een bescheiden zonnetje. De es staat op een veld bij de Meridiaan en zal zeker uitlokken tot ontmoetingen.

Deze gelukkige bomen komen op de Bomenlijst en krijgen extra zorg en aandacht van de gemeente.

Leuk feitje is, dat de toenmalige landschapsarchitect van de gemeente er om de hoek woont en het paaltje met de QR-code mocht onthullen. Hij heeft er destijds voor gezorgd dat de boom naar zijn huidige plek werd getakeld, om woningbouw mogelijk te maken. Destijds was daar al een flinke hoogwerker voor nodig, dus nu jaren later en met zijn huidige omvang, zou een hoogwerker het knap lastig krijgen. Het lijkt mij een goed idee om hem gewoon te laten staan en goed te blijven verzorgen. Oude bomen moet je immers niet verplaatsen ;)

Ledenexcursie door Malta en Lusthof de Haeck op zondag 27 oktober

Door Bas de Haas

Op deze laatste zondag van oktober en het begin van de wintertijd vertrokken om 8:30 twee auto's vanaf Weeskinderendijk naar de Nieuwkoopse Plassen. Irene, Hans en Inge hadden deze locatie uitgezocht om IVN Dordrecht kennis te laten nemen met het veenweidegebied. Na de A16, A20 en N11 kwamen we in opdracht van TOM-TOM of TRUUS-TRUUS terecht op een mooi kronkelig weggetje langs de Meije, die ons naar de werkschuur van natuurmonumenten in Woerdens Verlaat bracht. Daar voegden nog enkele IVN-ers zich bij ons en met 12 personen gingen we op pad. Eerste stop was de aanlegplaats van een zon-neveer, dat in de zomermaanden tussen fietsknooppunt 83 en 57 vaart met medeneming van max. 12 personen, 8 fietsen of 4 rolstoelen of kinderwagens.... Hier tegenaan ligt Malta, een klein bosje waar vogels zoals de roodborst en winterkoning bescherming vinden. Wij hoorden wel de citizanger, maar zagen deze niet. Wel de eerste paddenstoelen en een mooi uitzicht op de Nieuwkoopse plassen. Om kwart voor elf hebben we erg knus koffie gedronken op een rond bankje. Hierna een stukje langs het water gelopen tot aan de ingang van Lusthof De Haeck. In 1933 kocht Dr. W.A. Teupken een stukje veenland en veranderde dit in een lusthof. Hij noemde het De Haeck, naar polder de Haak waar dit in ligt. Hij legde bruggetjes aan en paden met doorkijkjes. Ook plantte hij rododendros en bamboe in dit oer-Hollandse broekbos (moerasbos). Er groeien vooral elzen en berken. We kwamen ook een nieuwe, dubbele berk tegen...

Inmiddels was het behoorlijk druk geworden met wandelaars die zich verbaasden over die mensen die op de grond lagen om paddenstoelen te fotograferen. Want die waren er volop. Veel paddenstoelen behoorden tot de sombere honingzwam. Wij waren echter totaal niet somber door het grote aantal dat we tegenkwamen. Een schitterende zon die door de bomen en het riet speelde bracht een feeërieke sfeer tot stand. Een mooi moment om de lunch te nuttigen op een van de bankjes bij de doorkijkjes. Verder o.a. nog gezien: gewoon vuurzwammetje, plooiwieswaaiertje, gele aardappelbovist, geelwitte russula, broze russula, gewone zwavelkop, roodporiehoutzwam, bleke oesterzwam en de houtknotzwam. Voor de vogelaars kwam de koperwiek over vliegen en een valk.

Het verende pad bracht ons weer terug tot aan de uitkijktoren met zicht op de Nieuwkoopse plassen en het dorp Noorden. Via het snelle fietspad bereikten we de parkeerplaats om de dag af te sluiten met een versnapering bij de Halve Maan in Meije.

Wat een fantastische dag. Dank aan Irene, Hans en Inge. Ik kijk uit naar de volgende ledenexcursie!!

